

آنچه باید در مورد سواحل مکران بدانید

مقصد گردشگری کم نظیر

از سوی دیگر سواحل صخره‌ای، ماسه‌ای، مرجانی، بازی‌های آبی و ساحلی، آثار تاریخی و باستانی در کنار دریا همگی می‌توانند فرصت‌های مناسبی برای توسعه گردشگری دریایی در این منطقه باشند اما از همه مهمتر این است که سواحل مکران مستقیم به اقیانوس متصل است و همین موجب می‌شود کشتی‌های گردشگری از سرتاسر جهان به راحتی به آن دسترسی داشته باشند. با یک برنامه‌ریزی درست مکران می‌تواند دروازه ورود گردشگران دریایی به ایران و خلیج فارس شود. اهمیت سواحل مکران از این جهت است که تنها بندر اقیانوسی کشور یعنی چابهار در آن قرار دارد. چابهار دریا و سواحل ماسه‌ای و صخره‌ای و کوه‌های مینیاتوری را با هم دارد که این جذابیت در دنیا بی‌نظیر است. اگر با برنامه‌ریزی درست بتوانیم زیرساخت‌های گردشگری-نظیر هتل و رستوران، اقامتگاه‌ها و مراکز تفریحی و گردشگری، مخصوصا در زمینه گردشگری دریایی- را در این منطقه فراهم کنیم مکران تبدیل به یک قطب جهانی در حوزه گردشگری دریایی خواهد شد. سواحل مکران می‌تواند یک مقصد گردشگری دریایی بی‌نظیر باشد. در جایی که عمق آب کم و مناسب است سواحل صخره‌ای نیستند و برای شنا و قایقرانی اعم از قایق‌های کوچک و جت‌اسکی و ورزش‌های آبی مناسب است. از طرف دیگر به دلیل اتصال به اقیانوس برای گردشگری با کشتی‌های بزرگ و پهن‌پیکر مناسب است و قابلیت استفاده دارد. مکران با تاریخ غنی چند هزار ساله سرشار از جاذبه‌های طبیعی است که مسئولان باید برای ایجاد زیرساخت‌های گردشگری برای جذب گردشگران داخلی و خارجی در این مناطق برنامه‌ریزی کنند.

تاکید رهبر انقلاب بر مکران

اشراف و تاکید رهبر معظم انقلاب بر جایگاه استراتژیک دریا در توسعه و بسط اقتدار ملی سابقه‌ای دست کم ۳۰ ساله دارد. ایشان نخستین بار در سال ۱۳۶۳ در دیدار از دانشگاه علوم دریایی امام خمینی و اعطای سردوشی، این دغدغه خود را بیان فرمودند. در همه این سال‌ها و در مناسبت‌های مختلف ایشان بر این نگاه راهبردی و کلان خود پافشاری کرده‌اند. ترجمان این قاطعیت و تاکید در حضور در خشان نیروی دریایی کشورمان در آب‌های آزاد در سال‌های اخیر تجلی یافته است. در آذر ماه سال ۹۳ حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار جمعی از فرماندهان و مسئولان نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در بخشی از فرمایشاتشان دوران صلح را فرصت مغتنمی برای خدمت نیروهای مسلح در بخش‌های علمی، سازندگی و افزایش بازدارندگی خواندند و تاکید کردند که مسئله آبادسازی سواحل مکران نیز جزو همین کارهای اساسی است که باید با همکاری دولت برنامه‌های مورد نظر در این منطقه با سرعت بیشتری دنبال شود. امیر سیاری نیز در همین دیدار بیان داشت: «توسعه سواحل مکران و اقتدار دریایی از برنامه‌های ماست». رهبر انقلاب پیش از این در سال ۹۱ نیز در دیدار با فرماندهان نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ضمن تاکید بر احیای نام اصیل مکران، بار دیگر ضرورت توسعه ظرفیت‌های مغفول مانده سواحل شمال دریای عمان را مطرح کردند.

با کشورهای پاکستان و افغانستان و به طور غیرمستقیم با کشورهای آسیای مرکزی است که یک راه غیرقابل چشم‌پوشی برای این کشورهای محصور در خشکی به دریاهای آزاد محسوب می‌شود ولی متأسفانه زیرساخت‌های توسعه و بسترهای ترانزیتی آن با سطح استاندارد جهانی فاصله‌ای چشمگیر دارد. استان سیستان و بلوچستان در مسیر ۲ کریدور از ۳ کریدور ترانزیتی بزرگ دنیا قرار دارد. این امر منطقه مکران را به عنوان محور ترانزیتی طرح توسعه جنوب شرق مطرح می‌کند. در صورت راه‌اندازی محور ترانزیتی کشور که از بندر چابهار آغاز و با عبور از شهرهای استان سیستان و بلوچستان و خراسان جنوبی، رضوی و شمالی به کشورهای آسیای میانه ختم می‌شود، این منطقه محروم، از فقر و محرومیت خارج خواهد شد و به سوی توسعه حرکت خواهد کرد.

موقعیت ژئوپلیتیک

عقبه نامناسب منطقه از جمله وجود ارتفاعات مکران، چاله‌های جازموریان و منطقه دلگان در استان سیستان و بلوچستان امکان عبور از این منطقه را برای نفوذ به عمق کشور برای دشمن بسیار سخت می‌کند. از آنجا که سواحل دریای عمان امکان دسترسی مستقیم به آب‌های آزاد را فراهم می‌کند، برای مهاجمان دارای اهمیت استراتژیک بالایی است. گذشته از آن بریدگی‌هایی که در ارتفاعات منطقه به واسطه سیلاب‌ها و رودخانه‌های منطقه به وجود آمده است، امکان نفوذ دشمن از این مناطق را به درون کشور یا حداقل داخل ارتفاعات مکران فراهم می‌کند. به علاوه آب‌های ساحلی دارای عمق کم بوده و نزدیک شدن ناوهای بزرگ دشمن را غیرممکن می‌سازند. سواحل جنوب شرقی ایران به لحاظ جایگاه نظامی می‌تواند در اتخاذ استراتژی‌های فرمانطقه‌ای برای ایران تعیین‌کننده باشد و توان تحرک میان آب‌های اقیانوسی را به نیروی دریایی ایران ببخشد. این به معنای گسترش حوزه عملیات نظامی ایران فراتر از حوضچه خلیج فارس و امکان تبدیل آن به یک قدرت دریایی استراتژیک است. برخلاف محیط بسته خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند، با پیوند دادن ما به آب‌های آزاد امکان این تبدیل را به ما می‌دهد. وجود پایگاه هوایی چابهار و توسعه آن می‌تواند قدرت نظارتی و کنترل ایران را بر بخش شمالی اقیانوس هند افزایش دهد. مرزهای آبی کرانه‌های عمان و کنترل یکی از آبراه‌های اصلی و استراتژیک جهان تسلط ایران را بر مبادی ورودی خلیج فارس و اقیانوس هند تضمین می‌کند و از طریق تجمیع منافع دیگران با تولید امنیت از طریق همکاری‌های بین‌المللی هزینه تامین امنیت منطقه را به عهده دیگران می‌گذارد. سواحل و آب‌های جنوب شرق ایران دارای عمق استراتژیک خاصی است که توان بالایی را برای ایران در مقابله با چالش‌های دفاعی-امنیتی منطقه تضمین می‌کند. اگر چه تفکر راهبردی دفاعی ایران در جنوب بر خلیج فارس متمرکز است، چنانچه صحنه عملیاتی ایران قبل از ورود به خلیج فارس از دریای عمان طراحی شود، توان استراتژیک مضاعفی در اختیار ایران قرار می‌گیرد. همین امر لزوم توجه جدی به امکانات و قابلیت‌های سواحل مکران را در تدوین یک استراتژی دفاعی-امنیتی جامع برای کشور برجسته می‌سازد.

مکران، مکران یا مکوران، از نظر تاریخی سرزمینی ساحلی در جنوب شرقی ایران و جنوب غربی پاکستان است که در طول خلیج عمان از راس الکوه در غرب جاسک تا لاس بلا در جنوب غربی ایالت بلوچستان تا پاکستان گسترده است.

سواحل مکران در گذر زمان

مکران و نواحی ساحلی جنوب شرقی ایران در روزگار مادها، به ویژه سلطنت آستیاک یا ایشتوویگو (۵۵۰-۵۸۰ قبل از میلاد) یکی از ساتراپ‌های (استان) شرقی آن دولت بوده و به نام سرزمین «پاریکانیان و حبشیان آسیایی» از آن یاد شده است. در سال ۵۴۵ قبل از میلاد، ایالات شرق ایران از جمله مکران به وسیله کوروش فتح شد. در زمان سلطنت داریوش، سرزمین ماکا یا مکران جزو ایالات فلات ایران به شمار می‌رفت. در دوره اشکانی، به ویژه سلطنت مهرداد اول سرزمین مکران هم جزو قلمرو پارت به حساب می‌آمد. با تسلط ساسانیان، اردشیر ساسانی کشور را به ۳۳ ناحیه مستقل تقسیم کرد که مکران نیز یکی از آن‌ها بود. حکمران مستقل و موروثی هر ناحیه را شاه می‌گفتند. در بعضی منابع اروپایی قرن‌های ۱۶ تا ۱۸ از ایالت مکران نام برده شده است. در دوره‌های مختلف تاریخی این منطقه خودمختار و تحت اداره خوانین محلی بوده است که گاهی خود را رعایای دولت ایران می‌نامیدند. امپراتوری بریتانیا در قرن ۱۸ این منطقه را جزو هند و مستعمره بریتانیا کرد و امروزه در هند و در پاکستان شهرهایی به نام مکران وجود دارد. کوه‌های خشک و بابر کرانه‌های مکران از دید جغرافیای طبیعی دنباله کویر است که تا آنجا گسترش یافته. گویدار سده‌های میانه این سرزمین از آنچه اکنون دیده می‌شود، حاصلخیزتر بوده ولی هیچگاه از دیدارایی دارای اهمیت نبوده است. جغرافی‌نویسان پیشین اسامی بسیاری از شهرهای مکران را در کتاب‌های خود ثبت کرده‌اند ولی هیچ کدام به طور گسترده از آن شهرها یاد نکرده‌اند. مهمترین درآمد مکران از نیشکر و یک گونه شکر سفید موسوم به پانیذ بوده است که از آنجا به سرزمین‌های مجاور صادر می‌شده است. مکران تقریباً شامل تمام بلوچستان ایران و پاکستان و بخشی از استان هرمزگان فعلی می‌شده است. بلوچستان در کتیبه‌های میخی داریوش هخامنشی در بیستون و تخت جمشید «ماکا» یا ماکه (maka) چهاردهم بوده است. در زمان ساسانیان کوسوم می‌گفتند. یاقوت حموی (۵۷۴-۶۲۶ ه‍.ق) جغرافیدان و تاریخ‌نویس مشهور در کتاب معجم‌البلدان در باب حرف میم در مورد دلیل نامگذاری مکران به این نام چنین می‌نویسد: «همانگونه که ذکر شد سیره‌نویسان می‌گویند که مکران به نام مکران بن فارک بن سام بن نوح علیه‌السلام نامگذاری شده است زیرا او به این منطقه آمده و در آنجا سکنی گزیده است و جد بلوچ‌ها و بنیاد آن‌ها به ایشان می‌رسد.» به هر حال قرن‌ها سرزمین کنونی بلوچستان مکران نامیده می‌شده است. جهانگردان عرب نیز به نام مکران یا مکوران از این منطقه یاد کرده‌اند و به همین جهت مارکوپولو ولایت مزبور را کسمه کوران نامیده است.

ترانزیت بین‌المللی در سواحل مکران

یکی از مهمترین قابلیت‌های این منطقه، مجاورت آن با آب‌های آزاد بین‌المللی در سرتاسر مرز جنوبی، همسایگی مستقیم

